

**ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»**

**ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИК ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**БК 3.3. ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА В ІНКЛЮЗИВНОМУ
СЕРЕДОВИЩІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ**

Освітня програма:
Рівень вищої освіти:
Спеціальність:
Галузь знань:

Початкова освіта
другий (магістерський)
013 Початкова освіта
01 Освіта / Педагогіка

Робоча програма дисципліни «Педагогіка партнерства в інклюзивному середовищі початкової школи» для здобувачів освітньої програми «Початкова освіта» другого (магістерського) рівня вищої освіти, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 013 Початкова освіта.

Розробник: к. пед. н., доц., доцент кафедри теорії та методик початкової освіти Хом'як О. А.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії та методик початкової освіти
Протокол від «28» серпня 2023 року № 1

Завідувач кафедри проф. Красовська О.О.

О.О. Красовська (Красовська О.О.)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми «Початкова освіта» другого (магістерського) рівня вищої освіти, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 013 Початкова освіта.

Гарант освітньої програми проф. Красовська О.О.

О.О. Красовська (Красовська О.О.)

Схвалено навчально-методичною комісією педагогічного факультету

Протокол від «29» серпня 2023 року № 1

Голова І.М. Сойко (Сойко І.М.)

Хом'як О.А., 2023 рік

©Приватний вищий навчальний заклад «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука», 2023 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Вибіркова компонента	
Загальна кількість годин: 90	Спеціальність 013 Початкова освіта	Рік підготовки:	
		2-й	2-й
		Семестр	
		3-й	3-й
Змістових модулів – 1	Освітня програма «Початкова освіта»	10 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		10 год.	6 год.
	Рівень вищої освіти другий (магістерський)	Лабораторні	
		10 год.	6 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	72 год.
Вид контролю: екзамен			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни: «Педагогіка партнерства в інклюзивному середовищі початкової школи» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 013 Початкова освіта за освітньо-професійною програмою Початкова освіта.

Метою вивчення освітньої компоненти є формування уявлень здобувачів вищої освіти про педагогіку партнерства як ключовий компонент формули Нової української школи; оволодіння основними аспектами педагогічної взаємодії; розвиток комунікативної компетентності майбутнього вчителя початкової школи.

Завданнями вивчення освітньої компоненти є:

- формування комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти;
- оволодіння теоретичними положеннями, історичними засадами та принципами педагогіки партнерства;
- ознайомлення з сутністю понять «партнерство», «співробітництво», «взаємодія», «педагогіка партнерства»;
- висвітлення основних положень реалізації педагогіки партнерства у Концепції «Нова українська школа» – дослідження системи взаємин на рівнях «вчитель-учні-батьки»;
- оволодіння прийомами педагогічної взаємодії з урахуванням особливостей культури педагогічного спілкування;
- розкриття засад самореалізації і самовдосконалення майбутнього вчителя початкової школи через вербальні, невербальні засоби комунікації з точки зору педагогічної діяльності.

У результаті опанування лекційних, практичних та лабораторних занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Педагогіка

партнерства в інклюзивному середовищі початкової школи» здобувачі вищої освіти, майбутні учителі початкової школи:

Знатимуть:

- Як здійснювати навчання та виховання учнів відповідно до психолого-педагогічних закономірностей і принципів організації сучасного освітнього простору (в т.ч. інклюзивного простору)
- Як налагодити партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи
- Як розробити програми та методики, технології навчання і виховання молодших школярів з ООП.
- Як користуватися науковою, навчально-методичною та довідковою літературою з актуальних питань сучасної початкової та інклюзивної освіти.
- Як ефективно працювати в умовах інклюзивного навчання в початковій школі.

Вмітимуть:

- Створювати здоров'язбережувальне освітнє середовище, зорієнтоване на особистісний, творчий і духовний розвиток учнів, з дотриманням правил забезпечення безпеки учнів.
- Бути творчою та креативною особистістю, підвищувати рівень педагогічної культури.
- Демонструвати вміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.
- Налагоджувати співпрацю з представниками різних професійних груп та організацій.
- Проєктувати програми спільної діяльності учня й учителя на уроках у початковій школі в умовах запровадження нових педагогічних технологій (в т.ч. в інклюзивному класі).

Розвинути такі соціальні навички:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- Здатність до оцінювання сучасних наукових досягнень, генерування нових ідей при вирішенні дослідницьких і практичних завдань. Фахові компетентності

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Педагогіка партнерства як передумова якісних змін в освітньому просторі України. Спрямування на демократизацію взаємовідносин педагога та дитини: створення сприятливої атмосфери співробітництва, діалогізоване спілкування з дітьми в ході освітнього процесу, інтенсифікація впровадження в навчальний процес активних методів навчання, які дають можливості для розкриття творчої особистості, розвитку ініціативи, активізації пізнавально-навчальної діяльності дитини. «Педагогічне партнерство» – один із факторів ефективної взаємодії учасників освітнього процесу. Форми роботи педагогічного партнерства.

Література: основна (8, 9, 12, 14-23, 25-25, 33, 36, 51-53), допоміжна (11)

Тема 2. Роль сучасного вчителя – фасилітатора, коуча, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії учня початкової школи. Нові ролі педагога у контексті реформ сучасної української школи. Підходи щодо реалізації ідей педагогіки партнерства на рівні «вчитель – учень». Педагогічна фасилітація як ефективний шлях реалізації гуманістичних засад педагогіки партнерства. Вчитель-коуч як основа успішності учня. Роль та завдання тьютора у взаємодії з дитиною з особливими освітніми потребами.

Література: основна (3-7, 26, 29, 30, 34, 36, 38, 40-45, 47), допоміжна (15, 19)

Тема 3. Учень – рівноправний партнер вчителя в освітньому процесі. Співпраця з учнями – надання їм можливості заявити, хто вони, що вони цінують і вважають значимим.

Надання учням можливості відігравати активну роль у організації навчання. Створення ситуацій успіху, ігрового навчального середовища та активної інтерактивної взаємодії між учителем і учнями в освітньому процесі. Залучення учасників освітнього процесу до педагогіки партнерства. Особливості організації освітнього процесу за умов педагогіки партнерства. Педагогіка партнерства як чинник ефективної взаємодії учасників освітнього процесу.

Література: основна (3, 6, 10, 24, 40-45, 55), допоміжна (2, 3, 6)

Тема 4. Взаємодія школи із батьками в системі інклюзивної освіти. Роль батьків у впровадженні інклюзивної освіти Цінність залучення родини до освітнього процесу. Позитивне значення педагогічного партнерства закладів освіти та сімей для дітей, педагогів, батьків. Управління педагогічною взаємодією з батьками як з представниками різних соціальних інститутів. Особливості організації взаємодії закладів дошкільної та середньої освіти з сім'єю. Встановлення контакту з сім'єю. Принципи ефективної педагогічної взаємодії з батьками за умови пріоритету інтересів дитини.

Література: основна (3, 6, 28, 32, 40-45), допоміжна (1, 6, 14, 18)

Тема 5. Створення системи ефективної протидії булінгу в інклюзивному освітньому середовищі. Комплексний підхід до попередження та протидії булінгу (цькуванню) і інклюзивному освітньому середовищі ЗЗСО. Розробка плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в початковій школі. Повноваження та обов'язки працівників закладу освіти з попередження та протидії булінгу (цькуванню).

Література: основна (1, 2, 11, 13, 31, 37, 46, 54), допоміжна (1, 10, 12, 13, 16)

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	лаб	с.р.		л	п	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	8	9	10	11	13	
Змістовий модуль 1. Реалізація індивідуальної освітньої траєкторії молодших школярів з ООП в умовах інклюзивного освітнього середовища в НУШ										
Тема 1. Педагогіка партнерства як передумова якісних змін в освітньому просторі України	14	2	2	2	8	16	2	2	2	10
Тема 2. Роль сучасного вчителя – фасилітатора, коуча, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії учня початкової школи	20	2	2	2	14	22	2	2	2	16
Тема 3. Учень – рівноправний партнер вчителя в освітньому процесі.	20	2	2	2	14	16				16
Тема 4. Взаємодія школи із батьками в системі інклюзивної освіти. Роль батьків у впровадженні інклюзивної освіти	20	2	2	2	14	20	2	2	2	14
Тема 5. Створення системи ефективної протидії булінгу в	16	2	2	2	10	16				16

інклюзивному освітньому середовищі.											
Разом за змістовим модулем	90	10	10	10	60	90	6	6	6	72	
Усього годин	90	10	10	10	60	90	6	6	6	72	

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Педагогіка партнерства як передумова якісних змін в освітньому просторі України	2/2
2	Роль сучасного вчителя – фасилітатора, коуча, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії учня початкової школи	2/2
3	Учень – рівноправний партнер вчителя в освітньому процесі.	2
4	Взаємодія школи із батьками в системі інклюзивної освіти. Роль батьків у впровадженні інклюзивної освіти	2/2
5	Створення системи ефективної протидії булінгу в інклюзивному освітньому середовищі.	2
	Разом	10/6

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Педагогіка партнерства як передумова якісних змін в освітньому просторі України	2/2
2	Роль сучасного вчителя – фасилітатора, коуча, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії учня початкової школи	2/2
3	Учень – рівноправний партнер вчителя в освітньому процесі.	2
4	Взаємодія школи із батьками в системі інклюзивної освіти. Роль батьків у впровадженні інклюзивної освіти	2/2
5	Створення системи ефективної протидії булінгу в інклюзивному освітньому середовищі.	2
	Разом	10/6

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Педагогіка партнерства як передумова якісних змін в освітньому просторі України	8/10
2	Роль сучасного вчителя – фасилітатора, коуча, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії учня початкової школи	14/16
3	Учень – рівноправний партнер вчителя в освітньому процесі.	14/16
4	Взаємодія школи із батьками в системі інклюзивної освіти. Роль батьків у впровадженні інклюзивної освіти	14/14
5	Створення системи ефективної протидії булінгу в інклюзивному освітньому середовищі.	10/16
	Разом	60

8. Завдання для опрацювання тем дисципліни

Назва теми	Завдання для опрацювання тем	Форми контролю	Література	Кількість балів
------------	------------------------------	----------------	------------	-----------------

	дисциплін			
Тема 1. Педагогіка партнерства як передумова якісних змін в освітньому просторі України	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного і лабораторного занять, виконання завдань самостійної роботи, огляд теоретичного матеріалу	Експрес опитування. Наукове есе, творча робота, презентація, робота в парах, діаграма Венна	Основна 8, 9, 12, 14-23, 25-25, 33, 36, 51-53 допоміжна 11	12
Тема 2. Роль сучасного вчителя – фасилітатора, коуча, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії учня початкової школи	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного і лабораторного занять, виконання завдань самостійної роботи, огляд теоретичного матеріалу	Експрес опитування. Наукове есе, Робота в парах, інтелект-карта, аналітичне повідомлення, підготовка Пам'ятки	Основна 3-7, 26, 29, 30, 34, 36, 38, 40-45, 47 допоміжна 15, 19	12
Тема 3. Учень – рівноправний партнер вчителя в освітньому процесі.	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного і лабораторного занять, виконання завдань самостійної роботи, огляд теоретичного матеріалу	Експрес опитування. Наукове есе, аналітичне повідомлення, Підбір прикладів, підготовка Пам'ятки	Основна 3, 6, 10, 24, 40-45, 55 допоміжна 2, 3, 6	12
Тема 4. Взаємодія школи із батьками в системі інклюзивної освіти. Роль батьків у впровадженні інклюзивної освіти	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного і лабораторного занять, виконання завдань самостійної роботи, огляд теоретичного матеріалу	Експрес опитування. підготовка Пам'ятки, плану співпраці, вправ, плану-конспекту	Основна 3, 6, 28, 32, 40-45 допоміжна 1, 6, 14, 18	12
Тема 5. Створення системи ефективної протидії булінгу в інклюзивному освітньому середовищі.	Опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичного і лабораторного занять, виконання	Експрес опитування. Аналітичне повідомлення, Пам'ятка, нотатна довідка, план-конспект	Основна 1, 2, 11, 13, 31, 37, 46, 54 допоміжна 1, 10, 12, 13,	12

	завдань самостійної роботи, огляд теоретичного матеріалу		16	
ВСЬОГО				60

Індивідуальні завдання

Індивідуальна навчально-дослідна робота студентів здійснюється під керівництвом викладача у вигляді тематичних навчальних проєктів на одну із запропонованих тем:

1. Порівняльний аналіз традиційного навчання і педагогіки партнерства.
2. Педагогічна готовність ЗЗСО до партнерства
3. Досвід педагогіки партнерства у зарубіжних країнах.
4. Співпраця в інклюзивному класі.
5. Особливості організації освітнього процесу засобами педагогіки партнерства.
6. Організація діалогового навчання і виховання молодшого школяра.
7. Створення ситуацій успіху, ігрового навчального середовища та активної інтерактивної взаємодії між учителем і учнями у навчально-виховному процесі.
8. Взаємодія школи із батьками в системі інклюзивної освіти. Роль батьків у впровадженні інклюзивної освіти.
9. Сім'я і її роль у соціалізації дитини з особливими потребами. Співпраця з родинами.
10. Співпраця з місцевою громадою: інклюзивно-ресурсний центр та інші ресурси для забезпечення додаткової підтримки закладам освіти з інклюзивним навчанням.
11. Створення системи ефективної протидії булінгу в інклюзивному освітньому середовищі.
12. Організація психолого-педагогічного супроводу дітей молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі Нової української школи.
13. Впровадження особистісно орієнтованого підходу до організації навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами в початковій школі.
14. Формування толерантного інклюзивного середовища Нової української школи.
15. Формування готовності дітей молодшого шкільного віку до взаємодії з однолітками, які потребують додаткової освітньої підтримки, в умовах інклюзивного класу Нової української школи.
16. Впровадження інноваційного досвіду зарубіжних закладів освіти щодо навчання дітей молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії.
17. Механізми забезпечення інклюзивної освіти в НУШ у міжнародних документах і законодавстві. Національне законодавство у сфері інклюзивної освіти.
18. Державно-громадське управління інклюзивною освітою в НУШ.
19. Батьки та інклюзія. Роль сім'ї в процесі інтегрування дитини молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами в соціокультурне середовище.
20. Модель взаємодії фахівців для залучення дитини з особливими потребами в загальноосвітній простір НУШ.
21. Роль координатора інклюзії у визначенні освітнього маршруту для дитини з особливими потребами та здійсненні корекційно-розвиткової роботи в НУШ.
22. Характеристика мережі закладів початкової освіти для дітей, що потребують додаткової освітньої підтримки.
23. Деонтологія інклюзивної освіти.
24. Компетентність учителів початкових класів як запорука ефективності інклюзивної освіти.
25. Проблеми сім'ї, яка виховує дитину молодшого шкільного віку з порушеннями психофізичного розвитку.
26. Роль педагога у здійсненні ефективної інклюзивної практики в НУШ.

27. Проблема налагодження гуманних, партнерських стосунків між учасниками освітнього процесу в НУШ.

28. Громадські батьківські організації та їх значення у впровадженні інклюзивної освіти.

29. Волонтерство та адвокатство батьків дітей з особливими потребами.

30. Шляхи реалізації індивідуального підходу у роботі з батьками дітей, що потребують додаткової освітньої підтримки.

Тематичний навчальний проєкт представляється у формі мультимедійної презентації, постера.

9. Методи навчання

Словесні : розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, обговорення, вербалізація педагогічних ситуацій, наукових статей, філософських та літературних творів, фасилітація.

Практичні : пошуковий (дослідницький), частково-пошуковий (евристичний), проблемний, репродуктивний, метод проєктної діяльності, навчально-педагогічні ігри, колективна творча робота, групова робота та ін.

Наочні : інформаційно-рецептивний, спостереження, обстеження, візуалізація, демонстрація ППЗ, демонстрація медіа-презентацій Power Point, Sway.

10. Методи контролю

Усне опитування (індивідуальне та фронтальне), перевірка завдань самостійної роботи, перевірка письмових ректорських та модульних контрольні роботи, поточне та підсумкове тестування, аналіз та оцінювання творчих робіт, підсумковий контроль.

11. ПИТАННЯ ГАРАНТОВАНОГО РІВНЯ ЗНАТЬ

1. Педагогіка партнерства в освітньому процесі інклюзивного середовища
2. Педагогіка партнерства як передумова якісних змін в освітньому просторі України
3. Спрямування на демократизацію взаємовідносин педагога та дитини: створення сприятливої атмосфери співробітництва.
4. Демократизація взаємовідносин педагога та дитини: діалогізоване спілкування з дітьми в ході освітнього процесу.
5. Інтенсифікація впровадження в навчальний процес активних методів навчання, які дають можливості для розкриття творчої особистості, розвитку ініціативи, активізації пізнавально-навчальної діяльності дитини.
6. Педагогічне партнерство – один із факторів ефективної взаємодії учасників освітнього процесу.
7. Форми роботи педагогічного партнерства.
8. Роль сучасного вчителя – фасилітатора, коуча, тьютора, модератора – в індивідуальній освітній траєкторії учня початкової школи
9. Нові ролі педагога у контексті реформ сучасної української школи
10. Підходи щодо реалізації ідей педагогіки партнерства на рівні «вчитель – учень»
11. Педагогічна фасилітація як ефективний шлях реалізації гуманістичних засад педагогіки партнерства
12. Вчитель-коуч як основа успішності учня
13. Роль та завдання тьютора у взаємодії з дитиною з особливими освітніми потребами
14. Педагогіка партнерства в українській освітній традиції.

15. Принципи педагогіки партнерства в освітньому процесі початкової школи.
16. Педагогіка партнерства як інноваційна модель організації освітнього процесу в НУШ.
17. Учень – рівноправний партнер вчителя в освітньому процесі.
18. Співпраця з учнями – надання їм можливості заявити, хто вони, що вони цінують і вважають значимим.
19. Надання учням можливості відігравати активну роль у організації навчання.
20. Створення ситуацій успіху, ігрового навчального середовища та активної інтерактивної взаємодії між учителем і учнями у навчально-виховному процесі.
21. Залучення учасників освітнього процесу до педагогіки партнерства.
22. Особливості організації освітнього процесу за умов педагогіки партнерства.
23. Педагогіка партнерства як чинник ефективної взаємодії учасників освітнього процесу.
24. Взаємодія школи із батьками в системі інклюзивної освіти.
25. Роль батьків у впровадженні інклюзивної освіти.
26. Основні шляхи співпраці з батьками.
27. Традиційні форми роботи з батьками.
28. Наочно-письмові способи організації спільної діяльності.
29. Залучення батьків до освітнього процесу.
30. Онлайн-партнерство з батьками як вимога сучасності.
31. Застосування інтерактивних та інноваційних форм співпраці.
32. Цінність залучення родини до освітнього процесу.
33. Сучасні способи зв'язку з батьками.
34. Гаджети у житті підростаючого покоління.
35. Вплив Інтернету на розвиток дитини.
36. Міжнародний досвід роботи з батьками учнів початкових класів з ООП.
37. Участь світової батьківської спільноти в управлінні школою.
38. Благодійний фонд навчальних закладів. Досвід Польщі.
39. Двосторонній зв'язок між сім'єю та школою у різних країнах.
40. Позитивне значення педагогічного партнерства закладів освіти та сімей для дітей, педагогів, батьків.
41. Управління педагогічною взаємодією з батьками як з представниками різних соціальних інститутів.
42. Особливості організації взаємодії закладів дошкільної та середньої освіти з сім'єю.
43. Встановлення контакту з сім'єю.
44. Принципи ефективної педагогічної взаємодії з батьками за умови пріоритету інтересів дитини.
45. Взаємодія батьків та вчителів на шляху формування в дітей з особливими освітніми потребами готовності до життя в соціумі.
46. Психолого-педагогічний супровід батьків дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання.
47. Співпраця з місцевою громадою: інклюзивно-ресурсний центр та інші ресурси для забезпечення додаткової підтримки закладам освіти з інклюзивним навчанням.
48. Партнери: організації культури, освіти, засоби масової інформації, громадські організації, комерційні структури.
49. Багатобічне партнерство, що об'єднуються для вирішення загальних завдань зусилля декількох партнерів.
50. Перспективи розвитку соціокультурного партнерства визначаються рядом суб'єктивних (внутрішніх) чинників.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання та самостійна робота					Екзамен	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	40	100
11	13	12	12	12		

T1, T2 ... T5 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Критерії оцінювання	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Студент виявляє особливі творчі здібності, глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; вміє аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку; застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач; володіє вмінням надавати чітку аргументовану відповідь на поставленні питання	відмінно
82-89	B	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи, надає лаконічну відповідь майже на всі поставленні питання; самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	добре
74-81	C	Студент вміє оперувати необхідним колом понять та категорій; узагальнювати та систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві	задовільно
64-73	D	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, слабе їх застосування при розв'язанні практичних завдань; аналізує навчальний матеріал за допомогою викладача, надає мало аргументовані відповіді, виправляє не всі помилки, значна кількість яких є суттєвими	задовільно
60-63	E	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні вищому за початковий, проте має фрагментарне уявлення про деякі поняття та категорії курсу; надає неповне висвітлення змісту питань; має недостатнє вміння зробити аргументовані висновки; відповіді містять значну кількість недоліків і помилок	задовільно
35-59	FX	Студент не опанував значну частину матеріалу курсу; не володіє понятійним апаратом; не опрацював базову та допоміжну літературу. Мова	незадовільно з можливістю повторного

		не виразна, обмежена, бідна, словниковий запас не дає змогу оформити ідею. Практичні навички на рівні розпізнавання	складання
0-34	F	Студент повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно; допускає суттєві помилки у відповідях на питання, не вміє застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних завдань	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Посібники.
2. Опорний конспект лекцій по всіх темах курсу, у тому числі і для самостійного вивчення в електронному вигляді (навчальна платформа Moodle).
3. Завдання та методичні рекомендації до виконання практичних робіт (навчальна платформа Moodle).
4. Пакети контрольних завдань для підсумкового контролю (навчальна платформа Moodle).

14. Рекомендована література

Основна

1. Андрєєнкова В.Л., Мельничук В.О., Калашник О.А. Протидія булінгу в закладі освіти: системний підхід. Методичний посібник. К.: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 132 с.
2. Бех І. Справедливість-несправедливість у міжособистісних взаєминах. Педагогіка і психологія: науково-теоретичний та інформаційний журнал АПН України. 2006. № 1. С. 5-13.
3. Аніщук А. М. Інклюзивна освіта : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності «Дошкільна освіта» Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 227 с. URL: <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/handle/123456789/53>
4. Асистент вчителя у закладі загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання: навчально-методичний посібник / А. А. Колупасєва та ін. Харків : Видавництво «Ранок», 2019. 216 с. URL: http://ispukr.org.ua/articles/19/at_200213.pdf
5. Асистент учителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / Н. М. Дятленко, Н. З. Софій., О. В. Мартинчук, Ю. М. Найда, під заг. ред. М. Ф. Войцехівського. Київ: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 172 с. URL: http://nmcio.ippo.kubg.edu.ua/wp-content/uploads/2015/05/Assist_teacher_4_All_print.pdf
6. Будник О. Б. Інклюзивна освіта : навчальний посібник. Івано-Франківськ : ПП Бойчук А.Б., 2015. 152 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/2292.pdf>
7. Веремчук А.П., Хом'як О.А. Інноваційні технології навчання дітей з особливими освітніми потребами. Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Вип. 1 (5). Умань, 2021. С. 71-78. URL: <http://ppsh.udpu.edu.ua/article/view/235185>
8. Взаємодія у школі: 6 прикладів змін через партнерство. Посібник МОН України URL: <http://surl.li/mahm>
9. Вороніна Г.Л. Трикутник партнерства: педагоги – батьки – діти. Основа, 2007. С. 208-229.
10. Данілавічюте Е.А., Литовченко С.В. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник / За ред. А.А.Колупасєвої. Київ: Видавнича група «А.С.К.», 2012. 360 с. URL: <http://surl.li/asarj>

11. Дем'янчук А. С. Виховання в душі миру як пріоритетний напрям роботи викладачів Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ. 2018. Вип. 2. С. 21-26 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppog_2018_2_5
12. Діти з особливими потребами та організація їх навчання. Видання доповнене та перероблене : наук.-метод. посіб. / А. А. Колупаєва, Л.О. Савчук. Київ : Видавнича група «Атопол», 2011. 274 с. URL: <http://www.ussf.kiev.ua/ieeditions/22/>
13. Єфремова Г. Л. Шкільний булінг: специфіка та особливості прояву. *Педагогічна майстерня*. 2017. №8. С.14–19.
14. Закон України «Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 46, ст.545 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2442-17#Text>
15. Закон України «Про внесення змін деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 30, ст.1011 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1324-18#Text>
16. Індекс інклюзії: розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл: посіб./ [Тоні Бут]; пер. з англ. К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 190. URL: <http://cspio.ipro.kubg.edu.ua/?p=1044>
17. Інклюзивна освіта від А до Я: poradnik для педагогів і батьків / Укладачі Н. В. Заєркова, А. О. Трейтяк. Київ, 2016. 68 с. URL: http://monachinivka-nvk.kuryansk.info/files/docs/2017/9894_Inklyuzivna_osvita_vid_A_do_Ya_1.pdf
18. Колупаєва А.А. Інклюзивна практика: технології навчання /А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко. Київ: Літера ЛТД. 2019. 160 с.
19. Колупаєва А.А., Таранченко О. М. Педагогічні технології інклюзивного навчання. Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 160 с.
20. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Інклюзивна освіта: від основ до практики: Київ : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. 152 с. URL: <http://surl.li/aeaoi>
21. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 304 с. URL: <http://surl.li/izek>
22. Коханова О.П. Психологія партнерської взаємодії в освіті: навч.- метод. пос. Київ: Вид-во ПП Щербатих О.В., 2011. 104 с.
23. Кравчинська Т.С. Педагогіка партнерства: основні ідеї, принципи та сутність. *Підготовка керівних та педагогічних кадрів до реалізації Концепції Нової української школи*: 36. ст. Всеукраїнської наук.- практ. Інтернет-конф., 6 квітня 2017 р. Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2017. С. 85–88, URL: http://conf-hano.at.ua/load/zbirniki/elektronnij_zbirnik_materialiv/4-1-0-680
24. Кочерга О. В. Психологія дітей з особливими потребами. Київ : Ред. газ. з дошк. та почат. освіти, 2012. 128 с. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4682>
25. Ковальчук В.А. Педагогіка партнерства у професійній діяльності вчителя: навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2023. 100 с.
26. Красовська О.О., Міськова Н.М., Хом'як О. А. Формування інклюзивної компетентності педагогів до використання арт-терапевтичних технологій в освітньому середовищі ЗДО і НУШ. Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки № 2 (2020 р.). С. 106-112. URL: [file:///C:/Users/home/Downloads/1996-Article%20Text-3801-1-10-20210209%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/home/Downloads/1996-Article%20Text-3801-1-10-20210209%20(1).pdf)
27. Красовська О.О., Соїко І.М., Хом'як О. А. Стратегії педагогіки партнерства в педагогічній деонтології Василя Сухомлинського. *Інноваційна педагогіка. Фаховий науковий журнал*. Випуск № 45, ПУ «Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій», Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 25-28. URL: <http://surl.li/htjhe>

28. Миронова С. П. Робота фахівців з сім'ями, які виховують дітей з особливими освітніми потребами. Актуальні питання корекційної освіти. 2017. № 9. URL: <http://surl.li/hsdzd>

29. Міськова Н.М., Хом'як О. А., Кирилович О.Ф. Забезпечення наступності в роботі педагогів у інклюзивному середовищі закладу дошкільної освіти і Нової української школи. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / [редкол.: А.В. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя : КПУ, 2020. Вип. 73. 238 с. Т. 1. С. 73-77. URL: http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2020/73/part_1/15.pdf

30. Міськова Н.М., Хом'як О. А. Організаційно-методичні особливості підготовки майбутніх педагогів до роботи в інклюзивному середовищі закладу дошкільної освіти та Нової української школи на засадах наступності. Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ: збірник наукових праць. Вип. 2 (24). Рівне: РВЦ МEGУ імені акад. С. Дем'янчука, 2020. С. 57-66.

31. Насильство. Булінг. Проблема в запитаннях та відповідях / Л. І. Дорожко, О. С. Малихіна, Л. В. Туріщева. Харків: ВГ «Основа», 2019. 144с.

32. Нова українська школа: організація взаємодії з батьками учнів початкової школи: навч.-метод. посіб. / Т. М. Бабко, О.В. Банах, А. В. Вознюк, Г. А. Коломоєць, Л. Г. Кудрик, О. М. Мельник. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2020. 208 с. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/navchalno-metodychny-posibnyku/dlya-pedpraysivnykiv/Metod-Babko.pdf>

33. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. Київ : 2018. 252 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/posibniki/Inclusive_study_Sep17.pdf

34. Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі : метод. посіб. / уклад. : О. В. Коган та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 110 с. URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2020/01/Organizatsijni-zasady-diyalnosti-asystenta-vchytelya.pdf>

35. Островська К.О., Островський І.П., Сайко Х.Я. Індивідуальний маршрут дитини з розладами спектру аутизму. Навчальний посібник, 2017. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. 52 с. URL: <http://surl.li/eriob>

36. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/posibniki/inklyuziyavnz.pdf>

37. Права людини: знати, щоб захищати. Що треба знати про захист прав дітей з інвалідністю: методичний посібник / Під заг. ред. Софій Н. З., Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 52 с. URL: <http://www.ussf.kiev.ua/ieeditions/275/>

38. Практика асистента педагога: міжнародний й український контекст: результати дослідження / О.Федоренко, О.Мартинчук, Н.Софій, Г.Лук'янова, О.Кошіль, Т.Симоненко, Л.Байда, Ю.Найда. Київ: ФОП Парашин, 2020, 122 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1CVKHC03FvcIo-J1_A8z2Sr51bLJwMG3R/view

39. Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 № 545. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF>

40. Про затвердження Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.06.2018 № 609. URL: <http://surl.li/hseer>

41. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

42. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 № 2402-III URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>

43. Про ратифікацію Конвенції про права дитини: Постанова Верховної Ради УРСР від 27.02.1991 № 789-XII. Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 13. Ст. 145. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/789-12#Text>
44. Про ратифікацію Конвенції про права осіб з інвалідністю і Факультативного протоколу до неї: Закон України від 16.12.2009 № 1767-VI. Відомості Верховної Ради України. 2010. № 9. Ст. 77. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1767-17#Text>
45. Про затвердження Плану заходів щодо забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітньому просторі : Наказ МОН України від 31.12.2015 №1436 URL: <http://old.mon.gov.ua/ru/about-ministry/normative/4897>
46. Психологічний супровід інклюзивної освіти : [метод. рек] / автор. кол. за заг. ред. А. Г. Обухівська. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. 92 с. URL: <http://surl.li/buwnv>
47. Створення індивідуальної програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами: методичний посібник / Під заг. ред. Софій Н. З., Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 66 с. URL: http://pech-vo.at.ua/OP/Individualna_Programa_Rozvitku.pdf
48. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К. М. [2-ге вид., доп.]. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», вид. ФО-П Чернявський Д.О., 2019. 170 с. URL: <http://surl.li/gvym>
49. Технології психолого-педагогічного супроводу дітей з аутизмом в освітньому просторі: навч.-метод. посіб. / Уклад. Т. Скрипник. Харків : Факт, 2015. 40 с. URL: <http://www.ussf.kiev.ua/ieeditions/274/1/>
50. Універсальний дизайн в освіті: посібник / Під заг. ред. Софій Н. З., Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 76 с. URL: <http://www.ussf.kiev.ua/images/news/2016.03.16/UniversalnyiDizain.pdf>
51. Хом'як О. А. Організація інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами в освітньому середовищі. *Синергія формальної, неформальної та дуальної освіти майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти*: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (11-12 червня 2021 року, Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка). Чернігів, 2021. С. 1116-120. URL: <http://surl.li/eriov>
52. Хом'як О.А. Організаційно-технологічні засади інклюзивної освіти в початковій школі *Технології організаційно-управлінської та освітньої діяльності в початкових класах Нової української школи в умовах інтеграції України до Європейського Союзу*. Монографія / за заг. ред. О. О. Красовська. Рівне : видавець О. Зень. 2023. С. 249-286. URL: <https://dspace.megu.edu.ua:8443/jspui/handle/123456789/3462>
53. Хом'як О.А., Боровик І.М.. Інклюзивне освітнє середовище як фактор всебічного розвитку дитини з особливими освітніми потребами. *Актуальні проблеми оптимізації освітнього процесу національної школи в умовах воєнного часу : інклюзивне навчання, інновації освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: Збірник тез виступів учасників Регіонального науково-методичного семінару* (м. Рівне, 19 травня 2022 року) / за ред. О. О. Красовської, О. А. Хом'як ПВНЗ «МЕГУ ім. акад. С. Дем'янчука». Рівне: МЕГУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2022, с. 12-15. URL: <http://surl.li/hsely>
54. Цюман Т. П., Бойчук Н. І. Кодекс безпечного освітнього середовища: метод. посіб. / за заг. ред. Цюман Т. П. Київ, 2018. 56 с
55. Krasovska O., Khomiak O. (2018) The formation of preservice preschool teachers' professional readiness to esthetical training of children by means of intensive educational technologies. The European Proceedings of Social & Behavioural Sciences EpSBS. Volume XLIII, 386-391. (Web of Science) URL: <http://surl.li/hsezf>

Додаткова

1. Білозерська І.О. Деякі аспекти формування батьківської компетентності у родинях, що мають дітей з порушеннями розвитку. Психолого-педагогічний супровід навчання дітей з порушеннями розвитку. Київ, 2016. URL: <http://surl.li/eriqj>
2. Боротюк І.А., Хом'як О.А. Інклюзивна освіта в Україні: нормативно-правові аспекти державної підтримки дітей з ООП. *Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference «Modern Trends In The Development Of Science And Technology»* (December 12-13, 2022, Innsbruck, Austria). LIU. 2022. S.116-122.
3. Діти державної опіки: проблеми, розвиток, підтримка: Навчально-методичний посібник в 2-х кн. Київ: Міленіум, 2005. 286 с. URL: <http://www.ussf.kiev.ua/ieeditions/23/1/>
4. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015
5. Закон України «Про спеціальну освіту» (проект). Міністерство освіти і науки України. URL: www.mon.gov.ua
6. Зверєва І. Д., Кияниця З. П., Кузьмінський В. О., Петрочко Ж. В. Оцінка потреб дитини та її сім'ї: від теорії до практики: Навч. посіб.: У 2-х част. К.: «Кожній дитині», 2010. Част. I. 224 с. URL: <http://www.p4ec.org.ua/upload/education/library/1443102984.pdf>
7. Інноваційні технології в діяльності інклюзивно-ресурсного центру : метод. посіб. / авт. кол. за ред. А. Г. Обухівської, Т. Д. Ілляшенко. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2019. 228 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/718625/1/IRC_razvorot.pdf
8. Колупаєва А. А. Канадсько-український проект «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні», 2011. URL: www.education-inclusive.com www.ussf.kiev.ua. 2011.
9. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи. Монографія. Київ: «Самміт-Книга», 2009. 272 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/132487725.pdf>
10. Конвенція про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти від 14.12.1960 URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_174
11. Концепція розвитку інклюзивної освіти: Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 01.10.2010 № 912 URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/prozatverdzhennya-kontseptsii-rozvitku-inklyuzivnogo-navchannya>
12. Не смійся з мене. Посібник для вчителя./ Лора Паркер Роерден – Наукове видавництво АСТА, Харків, 2015. 104 с. URL: http://zorit.at.ua/_ld/1/177_i_i_.pdf.
13. Пагута Т. І. Теоретичні засади виховання підростаючого покоління на ідеях миру. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Випуск 69. 2019 С. 157-161.
14. Підтримай себе – підтримай дитину: путівник для батьків дітей з особливими потребами. Методичні матеріали. Авторський колектив проекту «Інклюзивна освіта: крок за кроком», Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 34 с. URL: file:///C:/Users/home/Downloads/Pidtrymaj_Sebe.pdf
15. Павелків Р.В. Дитяча психологія : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Р.В. Павелків, О.П. Цигипало; М-во освіти і науки України. Київ : Академвидав, 2010. 432 с. URL: <https://academia-pc.com.ua/product/51>
16. Причини та наслідки явища булінгу. Дослідження. Анна Король URL: https://rescentre.org.ua/images/Uploads/Files/poperedzhenya_dl/buling_article.pdf.
17. Хом'як О. А. Теоретичні аспекти підготовки майбутніх вихователів до впровадження інклюзивної практики в заклади дошкільної освіти. *Теорія і практика професійної підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти та початкової школи в умовах ступеневого навчання* : монографія / авт. кол. : В. Є. Борова, Л. В. Ілюк, О. Ф. Кирилович та ін. ; за заг. ред.. О. О. Красовської. Рівне : О. Зень, 2021. С. 127-164. URL: <https://dspace.megu.edu.ua:8443/jspui/handle/123456789/2517>
18. Хом'як О.А., Давидюк К.В. Особливості роботи з батьками, які виховують дитину з особливими освітніми потребами. *Актуальні проблеми оптимізації освітнього процесу*

національної школи в умовах воєнного часу : інклюзивне навчання, інновації освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: Збірник тез виступів учасників Регіонального науково-методичного семінару (м. Рівне, 19 травня 2022 року) / за ред. О. О. Красовської, О. А. Хом'як ПВНЗ «МЕГУ ім. акад. С. Дем'янчука». Рівне: МЕГУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2022, с. 32-34. URL: <http://surl.li/hselv>

19. Хом'як О.А., Боротюк І.А. Досвід Фінляндії щодо інклюзивного навчання дітей молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами. *Актуальні проблеми оптимізації освітнього процесу національної школи в умовах воєнного часу : інклюзивне навчання, інновації освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: Збірник тез виступів учасників Регіонального науково-методичного семінару* (м. Рівне, 19 травня 2022 року) / за ред. О. О. Красовської, О. А. Хом'як ПВНЗ «МЕГУ ім. акад. С. Дем'янчука». Рівне: МЕГУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2022, с. 15-17. URL: <http://surl.li/hselv>

15. Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

<http://mon.gov.ua/>

http://www.ussf.kiev.ua/inclusive_education/

<http://www.ussf.kiev.ua/news/526/>

<https://nus.org.ua/tags/129/>

<http://poroshenko.com/data/group/21/site2-bff4eba3e5.pdf>

<https://emetodyst.mcfр.ua/750584>

<https://www.megu.edu.ua/uk/muzej-myru>

<http://www.stopbullying.com.ua>. Веб-сторінка кампанії ЮНІСЕФ проти булінгу